

Utrecht University Repository

Title	Cornelia Sorabji: de tragische ondergang van een groot talent
Authors	Prins, Jacomien
Published in	Tijdschrift voor Biografie
Publication Date	2012
Link	https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/477532
Citation	Prins, J 2012, 'Cornelia Sorabji: de tragische ondergang van een groot talent', Tijdschrift voor Biografie, vol. 1, no. 2, pp. 91-94.
Versions / License	Publisher version
Rights	https://www.uu.nl/en/university-library/license-and-reuse-conditions

Inhoud

Voorwoord 2

THEMA: MEINARD TYDEMAN

**Experiment met een voorname en
veelzijdige achttiende-eeuwer** 3

ALPITA DE JONG

**Meinard Tydeman: de gefnuikte
carrière van een Oranjeprofessor in
een kezenstad** 16

LEEN DORSMAN

**In de voetsporen van de vader
Tydemannen, Bilderdijk en de
Maatschappij** 26

RICK HONINGS

**Meinard Tydeman als correspondent
van Willem Bilderdijk** 34

HENK VERKUYL

**Doodsverlangen en huwelijksspruiten.
Bilderdijks gedichten voor Meinard
Tydeman** 43

PETER VAN ZONNEVELD

**Over het nut van Meinard Tydemans
biografie** 55

JORIS VAN EIJNATTEN

ESSAY

Johan Dormeier en Indië 64

ALEXANDER MÜNNINGHOFF

ARTIKELLEN

Karl Marx en de Commune van Parijs 66

DENNIS BOS

Het is gebeurd en kan weer gebeuren:

Primo Levi en de Holocaust 78

WILLIBRORD DE GRAAF

RECENSIES

**Een bundel autobiografieën van
Nederlandse ontwikkelingspsychologen** 87

PIETER J. VAN STRIEN

**Cornelia Sorabji: de tragische ondergang
van een groot talent** 91

JACOMIEN PRINS

Medewerkers aan dit nummer 95

rd naar de
age ver-
t aan twee
ering met
le artikelen
van één van
:t eventueel
ingen voor
ragt zorg
urt het stuk
arna de re-
of niet. Deze
iteurs aan
artikel heeft
zegaan dat
eventuele
tikel op de

maak, ge-
erwijzingen
gen verwijst

e.nl.

-1825) door
en Universi-
in der Pauw,
stemmen in
de Beveren.'

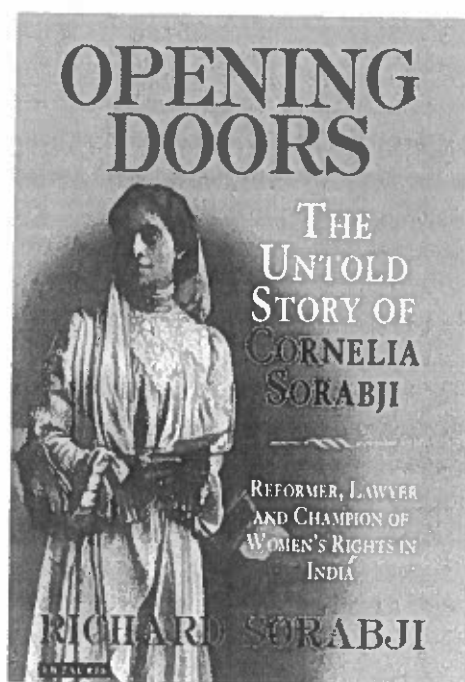
de autobiografie
at autobiografie
chiedschrijving.
erk en leven kan
ls een vorm van
aar *autopsycho-*
kleine stap. Die
1 plaats daarvan
ler van de empiri-
i Wundt, die het
1 primair zag in
1 eest" zich daarin
ste niet de opzet
eest, kunnen we
ook in dat op-

Cornelia Sorabji: de tragische ondergang van een groot talent

Jacomien Prins

Richard Sorabji, Opening Doors: The Untold Story of Cornelia Sorabji - Reformer, Lawyer and Champion of Women's Rights in India (New York: I.B. Tauris & Co. Ltd 2010)

Op een verbleekt familiekiekie buigt een imponerende Indiase dame in sari zich over een klein jongetje met een zonnehoedje op. De foto is afkomstig uit een familiealbum van de Britse filosoof Richard Sorabji die tegenwoordig een minstens even grote reputatie heeft als zijn tante Cornelia een eeuw geleden. Het lijkt er echter op dat het levensverhaal van zijn beroemde tante zozeer als een schaduw over zijn eigen leven heen is blijven hangen, dat hij er een vuistdikke biografie over moest schrijven. Dit is opmerkelijk, aangezien onlangs Suparna Gooptu's *Cornelia Sorabji: India's Pioneer Woman Lawyer: A Biography* (2006) verscheen. Bovendien had Cornelia Sorabji (1866-1954) zelf haar leven al zeer uitgebreid beschreven in haar autobiografie *India Calling* (1934) en in *Between the Twilights* (1908). Richard Sorabji lijkt iets recht te willen zetten: er is sprake van een 'untold story', een verhaal dat nu pas verteld kan worden, nu vele interessante aspecten van het leven van zijn tante vanwege hun poli-

tieke of persoonlijke gevoeligheid niet meer gecensureerd hoeven te worden. Door het vertellen van het hele verhaal vanuit het perspectief van een betrokken familielid

Jacomien Prins *Cornelia Sorabji: de tragische ondergang van een groot talent* • 91

hoopt hij op eerherstel voor deze buitengewone vrouw, die India's eerste vrouwelijke advocaat was, maar die vanwege haar oppositie tegen Gandhi nooit erkenning kreeg voor haar werk in India.

Op basis van persoonlijke herinneringen, familie verhalen, en nauwgezet onderzoek van Cornelia's ongepubliceerde geschriften in het familiearchief waar hij als een van de weinigen toegang heeft, geeft Richard Sorabji een levendig en zeer gedetailleerd beeld van de vele invloedrijke werelden waar Cornelia deel van uitmaakte. Hierbij passeren zowel de hoogte- als dieptepunten in haar persoonlijk leven en carrière de revue, en komen haar contacten met zowel de groten der aarde, familieleden, geliefden, vrienden en vijanden aan de orde. Hij vertelt bovenal een verhaal over een avontuurlijke vrouw dat liefhebbers van de geschiedenis zal interesseren. Maar door herhaaldelijk terug te grijpen op Cornelia's autobiografische geschriften geeft hij ook inzicht in de manier waarop het karakter van een biografie door de geschiedenis en het beeld van de geschiedenis door een biografie bepaald worden.

Het leven van de advocate, sociaal hervormster en schrijfster Cornelia Sorabji begint in 1866 in India, waar zij als vijfde dochter geboren wordt in het gezin van Sorabji Karsedji, een Pers die zich tot het christendom heeft bekeerd, en Franscina Ford, die opgevoed werd door een Engels echtpaar. De kinderen Sorabji wordt bijgebracht dat zij respect moeten hebben voor het beste wat de Indiase en Britse cultuur te bieden heeft. Volgens de biograaf heeft sociale dienstbaarheid altijd hoog in het familievaandel gestaan. Maar hij laat hierbij onvermeld dat Cornelia met de blik van

een Westerse hulpverlener naar haar Indiase medemens leerde kijken, wat haar later fataal werd.

Al vroeg in haar jeugd komt Cornelia in aanraking met de onderdrukking van Indiase vrouwen, in het bijzonder van de *purdahnashins* die een afgezonderd leven achter afscheidingsgordijnen leven. Deze afgeschermden vrouwen zijn vaak erg rijk. Maar ze zijn niet in staat om hun bezit beschermen, omdat ze niet met de mannelijke buitenwereld mogen communiceren en geen recht hebben op juridische bijstand. Sorabji's strijd voor de rechten van deze vrouwen loopt als een rode draad door haar carrière. Ze neemt zich al vroeg in haar leven voor om onderdrukte vrouwen, weduwen en wezen in hun juridische geschillen bij te staan. In het eerste deel van de biografie worden de avontuurlijke tochten op olifanten beschreven, die Cornelia door het oerwoud maakt om haar cliënten te bezoeken. De passages waarin zij met gevaar voor eigen leven vrouwen en kinderen uit levensbedreigende omstandigheden redt, lezen als een echte avonturenroman. Hier strooit Richard Sorabji met citaten uit het werk van zijn tante, die naar eigen zeggen een veel betere romanschrijfster was. Het is echter de vraag of dit autobiografische werk wel een betrouwbare bron is.

Vanaf 1889 gaat Cornelia Sorabji als eerste vrouwelijke Indiase studente in Oxford studeren. Als buitengewoon intelligente, exotische schoonheid is ze daar een sensationele verschijning. Ze krijgt in deze periode grote bewondering voor de Britse beschaving, en raakt overtuigd van Englands beschavende rol in India. Haar blootstelling aan de laat negentiende-eeuwse conservatieve denkbeelden die deze uni-

aar haar Indi-
wat haar later

it Cornelia in
kking van In-
onder van de
zonderd leven
1 leven. Deze
vaak erg rijk.
hun bezit be-
de mannelij-
municeren en
sche bijstand.
hten van deze
raad door haar
og in haar le-
ouwen, wedu-
che geschillen
eel van de bi-
rlijke tochten
Cornelia door
cliënten te be-
zij met gevaar
1 kinderen uit
gheden redt,
nroman. Hier
citaten uit het
eigen zeggen
er was. Het is
grafische werk

rabji als eerste
e in Oxford
1 intelligente,
daar een sen-
rijgt in deze
voor de Britse
gd van Enge-
a. Haar bloot-
tiende-eeuwse
die deze uni-

versiteitsstad kenmerkte, leidt ertoe dat ze levenslang een diep wantrouwen tegen de democratie blijft koesteren.

Bij haar terugkeer in India in 1894 wordt Sorabji op grond van haar grote kennis van de gewoontes en rituele van de hoogste klasse van Hindoe-vrouwen als belangenbehartiger van de *purdahnashins* aangesteld. Als in 1924 het ambt van advocaat in India eindelijk voor vrouwen wordt opgesteld, gaat Sorabji aan het hooggerechtshof in Calcutta werken. Richard Sorabji beschrijft dat de deur voor haar op dat moment weliswaar in letterlijke zin geopend wordt, maar dat haar mannelijke Indiase collega's die meteen in haar gezicht weer dichtgooien door haar op de meest onbenullige zaken als de verdediging van een olifant te zetten. De tegenwerking wordt uiteindelijk zo groot, dat Sorabji in plaats van procederen uitsluitend nog zaken kan voorbereiden. Deze ervaringen die Cornelia's visie op India mede bepaalden, blijven onderbelicht in Gooptu's biografie.

Cornelia Sorabji's positieve visie op het laat negentiende-eeuwse Europees imperialisme zal er uiteindelijk toe leiden dat zij Mahatma Gandhi's strategie van massamobilisatie tegen de Britse heerschappij afkeurt. Ze is tegen de nationalistische roep om zelfbestuur, omdat ze er heilig van overtuigd is dat die alleen kan volgen op een periode van oefening in democratie en burgerschap. Deze ogenschijnlijk altruïstische visie lijkt echter ook deels ingegeven door angst om zelf van het voetstuk gestoten te worden, waarop Cornelia door het imperialisme terechtgekomen was. Maar dit laat de biografie onvermeld. Die val is echter onoverkomelijk: Cornelia Sorabji zal tot het verschijnen van Gooptu's biografie

voortleven in het collectieve geheugen als een egocentrische vrouw die opgesloten zat in een aan haar machtspositie als hulpverlener ontleende identiteit.

Hoewel kritiek op Ghandi nog steeds door velen als een doodzonde ervaren wordt, is na het verschijnen van Joseph Lelyvelds controversiële biografie *Great Soul* (2011), waarin werd onthuld dat Gandhi zijn vrouw verliet voor een Duitse bodybuilder, de tijd rijp om Sorabji's kritiek op de Mahatma, die haar mede ten val heeft gebracht, opnieuw aan de orde te stellen. Vermakelijk is de passage waarin haar biograaf beschrijft hoe Cornelia, aan het begin van een interview met hem, bij het zien van de garensplinnende Ghandi meteen frontaal in de aanval ging. Ze wreef hem aan dat zijn oproep om de textielindustrie te boycotten er paradoxaal genoeg toe geleid had dat de arme Indiërs geen kleren meer konden kopen, omdat eigengemaakte kleding voor hen veel te duur was geworden. Richard Sorabji beschrijft met spijt dat zijn tante tijdens het interview nauwelijks oog had voor de liefdevolle wijze waarop Ghandi haar als 'vijand' bejegende. Richards doel van eerherstel ten spijt, bevestigt dit niet eerder gepubliceerde interview juist het beeld dat in de loop der tijd van Cornelia Sorabji ontstaan is. In de pogingen om het te ontcrachten, trekt zij haar biograaf vaak mee in haar val. Omdat deze geen detail onbesproken laat dat dit negatieve beeld zou kunnen bijstellen, verliest de biografie vaart en vorm.

Het is vooral pijnlijk om te lezen hoe de 'Champion of Women's Rights in India' uit de titel van de biografie de belangen van Indiase vrouwen die aan de strijd om onafhankelijkheid deelnamen dikwijls uit

het oog verloor. Ook is ze weinig loyaal aan haar zus Alice, die na haar medicijnenstudie in een ziekenhuis in Calcutra solliciteert waar Cornelia in het bestuur zit. Om onopgehelderde redenen komt er nooit een reactie op Alice's sollicitatiebrief. Hoewel de biograaf dit niet met zoveel woorden zegt, rijst het vermoeden dat Cornelia die zogenaamd uit angst voor vermeende belangenverstrengeling verdonkermaand heeft. Keer op keer valt tussen de regels door te lezen dat Cornelia op grond van jaloezie en vooroordelen vooral haar eigen rechten verdedigde en daarbij niet de deuren voor anderen opende die in een gelijke positie zaten als zijzelf. De titel *Opening doors* krijgt hierdoor een dubbelzinnige lading.

Vanaf 1927 gaat het verder bergafwaarts met Sorabji, die als tragische heldin zich nu definitief aan de verkeerde kant van de geschiedenis lijkt te plaatsen. Voortaan gaat ze zich voornamelijk bezighouden met propaganda voor het Britse rijk en de orthodoxe hindoes. In India krijgt zij zelfs het stempel 'geboren imperialist' opgedrukt nadat zij in het openbaar gedweept heeft met Katherine Mayo's *Mother India*, een controversieel boek waarin de Hindoe-maatschappij, religie en cultuur aangevallen wordt. Uit hunkering naar waardering en erkenning valt Cornelia als een blok voor deze schrijf-

ster, die op ongenueanceerde wijze de orthodoxe Hindoes aanviel, van wie Cornelia zelf de cultuur door en door kende en waar zij zich met hart en ziel voor inzette. Vanaf 1930 brengt Sorabji het grootste deel van haar tijd in Engeland door, waar zij in 1954 sterft.

De waarde van deze biografie ligt er mijns inziens in dat Richard Sorabji er overtuigend in geslaagd is om in zijn biografie een paradox te onderzoeken, die een blijvende fascinatie op biografen uitoefent: die van de intelligente en sterke vrouw, die ondanks haar hoogbegaafdheid door gebrek aan liefde in emotionele relaties verstrikt raakte, die haar carrière deden ontsporen en die haar uiteindelijk zelfs de verkeerde kant van de geschiedenis deden kiezen. Helaas heeft Richard Sorabji's poging tot eerherstel deze zoektocht behoorlijk in de weg gezeten. Als ervaren wetenschapper en familielid heeft hij werkelijk alles aan kunnen voeren wat zijn tantes reputatieschade teniet zou kunnen doen. De lucht rond zijn tante Cornelia is door dit verslag van een diepgravend onderzoek bepaald niet opgeklaard. Maar die zoektocht heeft wel het verhaal van de tragische ondergang van een groot talent opgeleverd, dat allerlei stereotypes in biografische, feministische, kolonialistische en politieke studies ter discussie stelt.